

KIZ ÇOCUKLARININ ORTAÖĞRETİME GÖNDERİLMEME NEDENLERİ¹

Veysel BORA²
Prof. Dr. Ali TAŞ³

Öz

Bu çalışma, kız çocuklarının ortaöğretime gönderilmeme nedenlerini belirlemeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın çalışma grubunu; Urfa İl merkezi ile ilçelerine bağlı köylerde kızlarını ortaöğretime göndermeyen 46 veli oluşturmaktadır. Veriler, yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ve ses kayıt cihazı kullanılarak toplanmıştır. Veriler içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Kız çocuklarının ortaöğretime gönderilmemesinde; ailelerin ekonomik durumlarının, okullarda uygulanan karma eğitimin, kılık kıyafet uygulamasının ve kız çocuklarına biçilmiş toplumsal rollerin etkili olduğu bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Ortaöğretim, Kız Çocukları, Fırsat Eşitliği

Reasons of Ceasing the Secondary Education of Girls

Abstract

This study aims to determine the girls ceasing reasons of secondary education. Study group of this research consists of 46 parents who are from the centre of Şanlıurfa, its towns and villages and also have not sent their daughters to high school after compulsory education. Data were obtained by a semistructured interview form and a tape recorder. In data analysis process, content analysis method was used. According to the results, economic conditions of families, mixed gender education, clothing, roles that society formed for girls are the reasons of ceasing the secondary education.

Keywords: Secondary Education, Girls, Compulsory Education

1 Yüksek lisans tezinden üretilmiştir.
2 Sınıf Öğretmeni. veyselbora@hotmail.com
3 Kırıkkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü. atas865@gmail.com

Giriş

Doğumla kazanılan eğitim hakkı Türkiye’de, anayasa ve uluslararası hukukla güvence altına alınmasına rağmen kadınlar bu hakları erkeklerle eşit oranda kullanamamaktadırlar. 2012-13 eğitim öğretim yılında ortaöğretimde net okullaşma oranı toplam %70.06 iken erkeklerin oranı %70.77, kızların ki ise %69.31’dir (MEB, 2013). Kadınlara erkek arasındaki eğitim eşitsizliği, bir insan hakkı sorunu olmaya Türkiye’de devam etmektedir. Eşitlik özellikle de fırsat eşitliği, sosyal adaletin ve aynı zamanda kalkınma ve barışın vazgeçilmez önkoşulu olarak görülmemiştir (Tural, 2002).

Ülkelerin kalkınması için nitelikli insan yetiştirilmesi ve insan sermayesine yatırım yapılması gerekmektedir. Bu durum göz önüne alındığında bir ülkenin kalkınmasıyla eğitimi arasında çok sıkı bir ilişki olduğu söylenebilir (Psacharopoulos, 2004). İyi eğitilmiş bir nüfus, iktisadi gelişmenin önemli kaynaklarından biri olmakla birlikte, ayrıca diğer kaynakların etkin kullanımını sağlayacak bir unsurdur. Eğitim, iktisadi gelişmenin hem tohumu hem de çiçeğidir (Krueger ve Lindahl 2000, 44). Kalkınmayı gerçekleştirebilecek insan gücünün yetiştirilmesi açısından eğitim oldukça önemli (Kaya, 1974), özellikle kadın eğitimi daha bir önem taşımaktadır. Nüfusun yarısını oluşturan kadınlara her bakımdan olduğu gibi eğitim açısından da fırsat ve imkan eşitliğinin sağlanması, onların niteliklerini ve verimliliklerini artıracak ve bu sayede sosyal, ekonomik ve kültürel kalkınma hızlı bir şekilde gerçekleşebilecektir (Karaman, 1994). Çünkü eğitimin, daha yüksek kazanç, daha iyi bir toplum sağlığı, daha düşük bebek ölüm oranı ve bebek doğum oranında düşme, demokratikleşme, siyasi istikrar, yoksulluk ve eşitsizliğin azaltılması, daha düşük suç oranları ve çevre bilinci oluşturmada oldukça etkili olduğu bilinmektedir (Türkmen, 2002).

Dünya Bankası (1995) ve Nüfus Referans Bürosu (2001) gelişen ülkelerin en önemli varlığının eğitilmiş kadın olduğu kararına varmıştır. Dünya Bankası ve Nüfus Referans Bürosuna göre kadın eğitimi ekonomik gelişme ve aile planlamasında uzun dönemli yatırımdır. Akman (2002) eğitimin kadınları daha bağımsız, karar almada kendinden emin, sosyal yaşamlarında daha doğru yargılamalar yapabilen birer birey haline getirdiğini ifade etmiştir. Türkiye’de kadınların eğitim düzeyinin güçlendirilmesi, kadınların öz gelişimine ve refahına katkıda bulunmakla beraber ülkenin ekonomik potansiyelini arttıracak ve aynı zamanda, kadınların küreselleşme sürecine katılımlarını da kolaylaştıracaktır. Daha da önemlisi toplumsal cinsiyet kalıplarının aşılmasına katkı sağlayabilecektir.

Kız çocuklarının okullaşması, yarının annelerinin eğitilmiş olması anlamına gelir. Kadınların eğitim düzeyinin artması onları ekonomik anlamda güçlendirecek, kendisinin ve ailesinin hayat standartlarını yükseltebilecek duruma gelmesini sağlayacaktır. Bir çocuğun okula gidip gitmeyeceğini belirleme açısından da annenin eğitim düzeyi önemlidir. UNICEF’ in yaptığı çalışmalara göre, eğitilmiş annelerin görmüş oldukları eğitim süresinin uzunluğu, onların çocukların eğitimine verdikleri desteği arttırmaktadır (Dilli, 2006). Eğitimde cinsiyet açığının kapatılması, gelişmekte olan ülkelerin

kaynaklarını daha verimli kullanmalarını sağlayacak ve gelişmekte olan ülkelerle arasındaki farkı daha kolay kapatmalarına imkân sağlayacaktır. Çünkü ülkelerin genelde az gelişmiş bölgelerinde okuma-yazma oranı daha düşük düzeydedir. Okuma-yazma oranı arttıkça kadın, çağ dışı uygulamalar karşısında daha bilinçli tavırlar sergileyebilecektir ve toplumun çağdaşlaşmasına katkıda bulunabilecektir (Otur, 2003).

Kadın eğitimi ile ilgili birçok çalışmada, bir kadını eğitmenin, bir aileyi eğitmek anlamına geldiği ve bir erkeği eğitmeye göre daha önemli olduğu vurgulanmaktadır. Pek çok araştırma, kadın eğitiminin aile planlaması ve çocuk yetiştirmede etkili olduğunu ortaya koymuştur. Subbarao ve Raney (1995) kadınların doğurganlıkta en önemli belirleyici olduklarını ve eğitimleri arttıkça etkilerinin de arttığını belirtmişlerdir. Martin ve Juarez (1995)'in yaptığı çalışmada düşük eğitim seviyesine sahip kadınların 6-7 çocuklu geniş aileleri olduğunu, yüksek eğitimli kadınların ise 2-3 çocuklu küçük aileleri olduğunu tespit etmişlerdir. Clamroch (1996) ise çalışan kadınların oranının doğurganlık oranına doğrudan bir etkisi varken, almış oldukları eğitim süresinin dolaylı bir etkisi olduğunu savunmuştur. Pakistan'da "Kadın Eğitiminin Doğurganlık Üzerine Etkisi" adlı bir araştırma yapan Samina Malik (2011) örneklem olarak Pakistan'da bütün üniversitelerde çalışan en az 10 yıllık evli bayanları almıştır. Analiz edilen verilerden, eğitimli kadınların geç yaşta evlendikleri ve daha az çocuk sahibi oldukları belirlenmiştir. Kadın eğitiminin topluma olumlu katkıları bilindiğinden özellikle gelişmekte olan ülkelerde kadın eğitime daha fazla önem verilmesi gerekmektedir (Yumuşak, 2003).

Dünya Bankası'nın yapmış olduğu bir çalışmada (2008:59) ortalama olarak kadınların erkeklere oranla daha az yıl eğitim gördüğü ortaya çıkmıştır. Kadın ve erkeklerin aralarındaki okullaşma yılı farkı gelişmiş ülkelerde daha az iken, gelişmekte olan ülkelere bu fark daha belirgindir. Örneğin Türkiye'de ortaöğretimde net okullaşma oranı son on yıllık dönemde %50'nin altından %70'in üzerine çıkarılabilmektedir. 2010-2011 eğitim-öğretim yılında net okullaşma oranı %69,33'tür. Ancak oran aynı yıl için erkeklerde %72,35 iken, kızlar da %66,14'tür. Bu oranlar okullaşmada kız çocuklarının aleyhine bir durum olduğunu göstermektedir (MEB, 2011). 30.03.2012 tarihli ve 6287 sayılı Kanun ile 2012/2013 öğretim yılından itibaren 12 yıllık kademele zorunlu eğitime geçilmiş olmasına rağmen bu dönemde ortaöğretimde net okullaşma oranı; Türkiye genelinde %70,06 iken erkeklerde bu oran 70,77, kızlarda ise %69,31'dir. Kızların yaklaşık %30'unun ortaöğretime kayıt yaptırmadığı anlaşılmaktadır. Araştırmanın yapıldığı Şanlıurfa ilinde ise net okullaşma oranı %53,06 iken bu oran erkeklerde %59,79 kızlarda ise %46,01'dir (MEB, 2013). 2012/2013 öğretim yılında ortaöğretim okullarına kayıt olan kızların erkeklere oranı %88,98'dir.

2011/2012 öğretim yılında Şanlıurfa ilinde ilköğretim okulu 8. Sınıftan 15.368 kız öğrenci mezun olmuş olmasına rağmen 2012/2013 öğretim yılında bu ilde 11.321 kız öğrenci ortaöğretim okuluna kayıt yaptırmıştır (MEB, 2013). Yapılan yasal düzenlemelere rağmen 2014-15 öğretim yılı 8.sınıfı bitiren kızların sayısı 18.644'tür. Ortaöğretime kayıt olan kızların sayısı ise 13.814'tür. Yani ilköğretime bitiren 4830 kız zorunlu olmasına rağmen ortaöğretime kayıt yaptırmamıştır (MEB, 2016).

Devletler fırsat eşitliğini sağlayabilmek için bir takım sosyal kurumlardan faydalanırlar. Bu kurumların başında da okul gelmektedir. Okul, belirli yaş ve nitelikteki öğrencileri, belirli bir program ve amaçlar doğrultusunda yetiştirme, kendileri ve toplum için yararlı bireyler haline getirme işlevlerini gerçekleştirmeye çalışan örgütlerdir (Özmen, 2004). Bu bağlamda okullar, cinsiyete bağlı eşitsizliği giderebilecek en önemli örgütlerin başında gelmektedir. Ancak Türkiye’de halen ortaöğretim ve yükseköğretimde okullaşma oranlarının düşük olduğu ve cinsiyetler arası eşitsizliklerin önemli bir sorun olduğu yapılan çalışmalarla belirtilirken, kadınların eğitime katılımı kırsal kesimde; özellikle ülkenin doğusunda ve güneydoğusunda hala önemli bir eğitim sorunu olmaya devam etmektedir (Tomul, 2007).

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu çalışmada, ilköğretimden mezun olan kız çocuklarının ortaöğretime gönderilmeme nedenlerini belirlemek amaçlanmıştır. Bu araştırma nitel araştırma yöntemlerinin uygulandığı betimsel tarama modeline göre yapılmış bir çalışmadır. Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği çalışmalardır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Çalışmanın amacı doğrultusunda, nitel araştırma desenlerinden durum çalışması deseni kullanılmıştır. Durum çalışmasında, bir duruma ilişkin etkenler (ortam, bireyler, olaylar, süreçler, vb.) bütüncül bir yaklaşımla araştırılır ve ilgili durumu nasıl etkiledikleri ve ilgili durumdan nasıl etkilendikleri üzerine odaklanılır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Veriler, öğrenci velileriyle, yüz yüze görüşülerek daha önceden hazırlanmış, yarı yapılandırılmış görüşme formu ve ses kayıt cihazıyla elde edilmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu; 2011 yılında Urfa merkez Eyyübiye mahallesi, Urfa'nın Suruç ilçe merkezi, Suruç'a bağlı Gölcük ve Dinlence köylerinde, Urfa'nın Bozova ilçesine bağlı Karacaören köyünde, Viranşehir'e bağlı Mehmetçik köyünde ve bu köyün yakınındaki bir mezrada kız çocuklarını ortaöğretime göndermeyen 46 veliyi kapsamaktadır. Çalışma alanı olarak Şanlıurfa İli'nin seçilmesinin nedeni, Şanlıurfa İli'nin, ortaöğretimde cinsiyete göre farklılaşmanın yüksek olduğu iller arasında yer alması ve ortaöğretime devam etme oranının düşük olmasıdır. Bu İl'de ilköğretim düzeyinde okullaşma oranı %97.34'tür. Aynı yıl ilköğretimde erkeklerde net okullaşma oranı %97.99 iken kızlarda bu oran %96.66'dur. Yine aynı yılda ortaöğretimde net okullaşma oranı %36.59'dur. Bu oran erkeklerde %44.15 iken kızlarda %28.64'tür (MEB, 2011).

Ses kayıt cihazı kullanılarak gerçekleştirilen veli görüşmelerinde 12 katılımcı, kız çocuklarına ve ailelerine ait demografik özellikleri vermemiştir. Fakat bu katılımcıların yaşadıkları yerleşim yeri hakkında bilgi mevcuttur. Bu 12 katılımcıdan 7'si köyde, 4'ü ilçede ve 1'i İl merkezinde yaşamaktadır. Ortaöğretime gönderilmeyen kız çocuklarına ve ailelerine ait demografik özellikler Tablo 1'de verilmiştir. Tablo 1'de kız çocuklarının yaşları, yaşadıkları yerler, kardeş sayıları, evde yaşayan birey sayıları, aylık kişi başına düşen ortalama gelirleri, baba ve anne eğitim durumları ve meslekleri yer almaktadır.

Tablo 1

Anne, Baba ve Kız Çocuklarının Demografik Özellikleri

Katılımcı Kodu	Kardeş Sayısı	Kişi Başı Aylık Gelir	Yaşadığı Yer	Baba İş Durumu	Baba Eğitim Durumu	Anne Eğitim Durumu
Ç1	10	54	Köy	İşsiz	Hiç okula gitmemiş	Hiç okula gitmemiş
Ç2	7	108	Köy	İşsiz	İlkokul Mezunu	İlkokul Mezunu
Ç3	9	59	Köy	Çiftçi	İlkokul Mezunu	Hiç okula gitmemiş
Ç4	9	59	Köy	Serbest m.	İlkokul Mezunu	Hiç okula gitmemiş
Ç5	8	65	Köy	Serbest m.	Ortaokul Mezunu	Hiç okula gitmemiş
Ç6	9	250	İlçe	Serbest m.	İlkokul Mezunu	Hiç okula gitmemiş
Ç7	9	59	Köy	Çiftçi	İlkokul Mezunu	Hiç okula gitmemiş
Ç8	6	81	Köy	Çiftçi	İlkokul Mezunu	Hiç okula gitmemiş
Ç9	7	65	Köy	Çiftçi	İlkokul Mezunu	Hiç okula gitmemiş
Ç10	9	59	Köy	Serbest m.	Hiç okula gitmemiş	Hiç okula gitmemiş
Ç11	11	50	Köy	Çiftçi	İlkokul Mezunu	Hiç okula gitmemiş
Ç12	8	72	Köy	Çiftçi	İlkokul Mezunu	Hiç okula gitmemiş
Ç13	7	111	İl	Esnaf	İlkokul Mezunu	Hiç okula gitmemiş
Ç14	7	111	İlçe	Esnaf	Ortaokul Mezunu	Hiç okula gitmemiş

Ç15	8	150	Köy	Çiftçi	Ortaokul Mezunu	Hiç okula gitmemiş
Ç16	16	150	Mezra	Çiftçi	Hiç okula gitmemiş	Hiç okula gitmemiş
Ç17	11	115	İlçe	Esnaf	Lise Mezunu	İlkokul Mezunu
Ç18	7	111	İlçe	Çiftçi	Hiç okula gitmemiş	Hiç okula gitmemiş
Ç19	8	93	İl	İşçi	Hiç okula gitmemiş	Hiç okula gitmemiş
Ç20	9	93	İl	İşçi	Hiç okula gitmemiş	Hiç okula gitmemiş
Ç21	8	100	İl	Memur	Lise Mezunu	İlkokul Mezunu
Ç22	5	93	Köy	İşsiz	İlkokul Mezunu	Hiç okula gitmemiş
Ç23	4	108	Köy	İşsiz	İlkokul Mezunu	Hiç okula gitmemiş
Ç24	9	43	Köy	Serbest m.	Hiç okula gitmemiş	Hiç okula gitmemiş
Ç25	9	59	İlçe	Emekli	İlkokul Mezunu	Hiç okula gitmemiş
Ç26	8	65	İl	Çiftçi	İlkokul Mezunu	İlkokul Mezunu
Ç27	5	93	İl	İşçi	İlkokul Mezunu	Hiç okula gitmemiş
Ç28	7	72	İl	İşçi	Hiç okula gitmemiş	Hiç okula gitmemiş
Ç29	4	108	İl	İşçi	İlkokul Mezunu	Hiç okula gitmemiş
Ç30	13	111	Köy	Muhtar	İlkokul Mezunu	Hiç okula gitmemiş
Ç31	3	162	Köy	İşçi	İlkokul Mezunu	Hiç okula gitmemiş
Ç32	7	72	İl	Esnaf	İlkokul Mezunu	Hiç okula gitmemiş
Ç33	18	416	Mezra	Çiftçi	Hiç okula gitmemiş	Hiç okula gitmemiş
Ç34	6	46	Köy	İşsiz	Hiç okula gitmemiş	Hiç okula gitmemiş

Veri Toplama

Araştırmada veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu ve ses kayıt cihazı kullanılarak toplanmıştır. İlgili literatür incelenerek görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşme formuna ilişkin alan uzmanlarından görüş alınmıştır. Görüşme formunda okula devam etmeyen kız çocuklarının anne, baba ve kendilerine ait demografik özelliklerini ortaya çıkarmayı amaçlayan sorular bulunmaktadır. Görüşme formunda kız çocuklarının okula neden gönderilmediklerini belirlemeyi amaçlayan 3 açık uçlu soru sorulmuştur. Veriler toplanırken 34 veli görüşme formunu doldurmuştur. 12 veli ise görüşme formunu doldurmak yerine ses kayıt cihazıyla görüşmeyi tercih etmiş ve 3 açık uçlu soruya cevap vermişlerdir. Fakat bu veliler demografik bilgileri vermek istememişlerdir.

Verilerin Çözümlemesi

Yarı yapılandırılmış görüşme formu ve ses kayıt cihazıyla elde edilen veriler içerik analizi yapılarak çözümlenmiştir. İçerik analizi; toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Görüşme formuyla elde edilen veriler öncelikle cümleler halinde yazılmış ve 2 öğretim üyesinin görüşleri alınarak kategoriler oluşturulmuştur. Daha sonra kategorilere ayrılan veriler alt temalara ayrılmıştır. Ses kayıt cihazı ile elde edilen veriler ise önce yazıya geçirilmiş ve görüşme formuyla elde edilen verilerle birleştirilmiştir. Görüşme formu ve ses kayıt cihazı ile toplanan veriler çözümlenirken cümleler hiç değiştirilmeden katılımcının ağzından yazılmıştır. Kategorilerin altında temalar haline getirilen veriler bulgu ve yorumlar kısmında tablolar halinde sunulmuştur. Bulgu ve yorumların sunumunda katılımcıların kimliği gizli tutulmuş ve katılımcılar V1, V2 şeklinde kodlanarak ifade edilmiştir. Veliler kız çocuklarına ait demografik özellikleri verirken de kızlarının isimlerini vermekten çekinmiş bu yüzden kız çocukları içinde Ç1, Ç2...kodlamaları yapılmıştır. Ses kayıt cihazıyla toplanan verilerde demografik özellikler olmadığı için 12 veliye ilişkin demografik özelliklere tablo 2' de yer verilememiş ancak ses kayıt cihazıyla toplanan veriler görüşme formuyla toplanan verilerle birlikte kodlanmış ve ilgili tablolarda sunulmuştur.

Bulgular

Çalışmadan elde edilen bulgular; kız çocuklarının okula gönderilmemesine karar veren kişi, kız çocuklarının ortaöğretime gönderilmemelerine ilişkin veli görüşleri olarak amaçlara uygun olarak verilmiştir. Kız çocuklarının ortaöğretime gönderilmeme nedenleri; okul kaynaklı, kültür ve çevre kaynaklı, ekonomik durum kaynaklı ve bireysel nedenler alt temalarına ayrılarak sunulmuştur.

Kız Çocuklarının Ortaöğretime Devam Etmemesine Karar Veren Kişi

Kız çocuklarına ortaöğretime gönderilmemesine kim karar verdi sorusu sorulmuş ve toplanan veriler tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2.

Kız Çocuklarının Ortaöğretime Gönderilmemesine Karar Veren Kişi

Temalar	Katılımcı Kodu
<i>Kendisi</i>	Ç3,Ç4,Ç6,Ç10,Ç14,Ç15,Ç17,Ç18
<i>Anne</i>	Ç1,Ç12,Ç28
<i>Baba</i>	Ç5,Ç7, Ç11,Ç22, Ç23, Ç24, Ç26, Ç27, Ç29, Ç30,Ç32,Ç33,Ç34
<i>Anne ve Baba</i>	Ç2,Ç8,Ç9,Ç16,Ç20
<i>Ağabey</i>	Ç19,Ç25
<i>Anne, baba ve kendisi</i>	Ç21
<i>Teyze Oğlu</i>	Ç13

Tablo 2’ de kız çocuklarını ortaöğretime göndermeyen ailelerde bu duruma kimin veya kimlerin karar verdiği görülmektedir. Tablo 2’den, ortaöğretime gönderilmemeye kendi karar veren 9, babası karar veren 13, ve teyze oğlunun karar verdiği 1 kız çocuğunun olduğu anlaşılmaktadır.

Kız Çocuklarını Ortaöğretime Göndermeme Nedenlerine İlişkin Veli Görüşleri

Velilerin ilköğretim sonrası kız çocuklarını ortaöğretime göndermemelerine ilişkin görüşleri tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3.

Kız Çocuklarını Ortaöğretime Göndermeme Nedenleri

Kategoriler	Temalar	Veli Kodu
Okul Kaynaklı Nedenler	Okulun Uzak Olması	V1, V2, V3, V5, V23, V24, V30, V33, V41, V43, V44, V45, V46
	Karma Eğitim Uygulaması	V13, V25, V33, V36, V38, V39, V40, V43
	Kılık Kıyafet Uygulaması	V15, V18, V19, V33, V36, V38, V39
	Barınma Problemi	V35, V36, V44
Kültür ve Çevre Kaynaklı Nedenler	Ev işleri	V2, V4, V25, V28, V34, V40
	Kardeş bakımı	V4, V25, V34
	Çevreye güvensizlik	V6, V11, V17, V18, V26, V33, V37, V40
	Medyadaki haberler	V42 V13, V36
	Örfi ve dini	V8, V18, V24, V30, V33, V36, V38, V39,
Erken evlilik	V13, V33, V37, V38	

Ekonomik Nedenler	Maddi durumun düşük olması	V1,V5,V6,V7,V9,V11,V16,V20, V22,V26,V27,V35,V36
	Mevsimlik işçi olarak çalıştırılması	V20,V27,V35,V36
	Üniversite mezunlarının işsiz kalması	V37
Bireysel Nedenler	Okula olan isteksizlik	V12,V4,V21,V31
	Düşük başarı	V10,V14,V22,V23,V29

Tablo 3 incelendiğinde görüldüğü gibi kız çocuklarının ortaöğretime gönderilmemesinde okul kaynaklı, kültürel ve çevre kaynaklı, ekonomik kaynaklı ve bireysel kaynaklı nedenlerin belirleyici olduğu söylenebilir. Araştırmada her kategori bir alt başlık olarak verilmiştir.

- Okul Kaynaklı Nedenler:** Tablo 3 incelendiğinde, okul kaynaklı nedenlerin; okulun uzak olması, karma eğitim uygulaması, kılık kıyafet uygulaması ve öğrencilerin barınma problemleri olmak üzere dört alt temaya ayrıldığı görülmektedir. Velilerden 13'ü ortaöğretim kurumunun uzak olmasını, 8'i karma eğitim uygulamasını, 7'si kılık kıyafet uygulamasını ve 3'ü de barınma problemini kız çocuğunu ortaöğretime göndermeme nedeni olarak belirtmiştir. Veli görüşlerine baktığımızda ortaöğretim kurumlarının uzak olmasını ve her gün gidip gelme imkânlarının olmamasını neden olarak belirtmektedirler.

V2 “Lise yoktu, paramızda yoktu onun için de kızları okula gönderemedik.”

V24 “Lise uzaktaydı. Köyde liseye giden kız yoktu.”

V44 “Lise uzak yakında lise olmadığı için. En yakın lise 30-40 km uzaklıktadır. Şanlıurfa'ya her gün gidip gelme imkânımız yok, servis yok bir şey yok. Kalabileceği güvenli bir yurt olsaydı okuturdum, devletin sunduğu imkânları bilmiyorum.”

Diğer yandan, bazı velilerde karma eğitim nedeniyle kızlarını ortaöğretime göndermediğini ifade etmiştir. Karma eğitim nedeniyle kızlarını ortaöğretime göndermeyen velilerden bazılarının görüşleri aşağıda yer verilmiştir.

V36 “Okullar karma karışık, kız erkek karışık olduğu için ve bugün bu yaşta bir kıza tek başına bırakamadım erkeklerin arasına yani bunun sonucunda göndermedim”.

V38 “Okula göndermememizin amacı okulda dengesiz insanların, dengesiz gençlerin kızlarımıza yaklaşması, sataşması, çirkin laflar söylenmesi nedeniyle göndermiyorum. İkincisi her bir okulda nerden bakarsan 1000 tane erkek var 500 tane kız var. Bu erkekler bu kızları rahatsız ediyor yani senin anlayacağın şekilde söyleyeyim karma olduğu için %90, %80 karma olduğu için erkek kız beraber okudukları için göndermiyorum.”

V40 “Kız kardeşimin okumasını isterdim ama durum bunu icap ettiriyor. Hani sonuçta okulda erkeklerle sürekli iç içeler karma eğitimi kastediyorum.”

Velilerin bir kısmı okullarda uygulanan kılık kıyafet yönetmeliği nedeniyle kızlarını ortaöğretime göndermemişlerdir. Bu velilerden bazılarının görüşleri aşağıda sunulmuştur.

V15 “Çocuğumun başını açtıkları için göndermedim”.

V18 “Başörtüsünden göndermedim”.

V19 “Açık giyinmeden dolayı buna benzer sayamayacağım yüzlerce madde”.

V20 “Kılık kıyafet yönetmeliğinden göndermedik”.

V39 “ Kız çocuğumuzu liseye göndermememizdeki birinci sebep örfi olarak örtünmemiz. Bunlar belli bir yaştan sonra okula gidip başı açık yani adetlerimize karşı bir giyim kuşam mesela yarım giyinmiş açık saçık kılık kıyafet, başörtüsü hem dini hem de örfi yönden etkilidir. Bu çocuk birde karma bir ortamda eğitim görüyorsa kız erkek karışık bir ortamda bu bizim inancımıza karşıdır. ”

Son olarak, velilerden 3’ü barınma problemi nedeniyle kızlarını ortaöğretime göndermediğini belirtmiştir. Barınma problemi nedeniyle kızlarını ortaöğretime göndermeyen bazı velilerin görüşleri aşağıda sunulmuştur.

V35 “Mevsimlik işçi olarak buradan gidiyorduk çocuğu buraya tek başına bırakamazdım bu yüzden okutmadım”.

V36 “Mevsimlik işçi olarak çalışıyorduk. Eğer güvenilir bir yurt olsaydı okuturdum” cevabını vermiştir.

2. Kültürel ve Çevresel Kaynaklı Nedenler: Kız çocuklarının ortaöğretime gönderilmemesindeki kültür ve çevre kaynaklı nedenlere ilişkin bulgular tablo 3’te verilmiştir. Kız çocuklarının ortaöğretime devam etmemesindeki kültür ve çevre kaynaklı nedenler; ev işlerinde çalışmaları, küçük kardeşlerine bakmaları, çevreye güvensizlik, örfi ve dini nedenler, medyadaki olumsuz haberler ve kız çocuklarının erken evlendirilmesi olarak altı alt temaya ayrılmıştır. Kız çocuklarının ortaöğretime gönderilmemesine, velilerden 9’u örfi ve dini sebepleri, 8’i kız çocukları için çevrenin güvensizliğini, 2’si de medyada yer alan olumsuz haberleri, neden olarak belirtmişlerdir.

Ev işleri ve kardeş bakımı nedeniyle kızlarını ortaöğretime göndermeyen bazı velilerin görüşleri aşağıda verilmiştir.

V2 “ Çünkü biz o zaman çobanlığa gidiyorduk. O zaman evde büyük erkek yoktu ve bunun için kız çocuğumuz çobanlığa gidiyordu.”

V4 “Çünkü annesi tek. Annesinin bütün işlere gücünün yetmemesi ve küçük çocuk olduğundan dolayı”.

Çevreye güvensizlik ve medyada yer alan haberler nedeniyle kızlarını ortaöğretime göndermeyen velilerin görüşleri de aşağıda verilmiştir.

V11 “ Maddi durumumuz yetmiyordu ve kızımızı okula göndermedik, kızımızın başına bir şeyler gelir diye korkuyorduk”.

V17 “Daha küçük bir ilçede okulda bu kadar pislik yapıyorsa, büyük yerlerde kim bilir kızımıza daha neler yaparlar”.

V18 “Liselerin ahlaki çöküşü. Üniversitelerde ahlaksızlık başını almış gidiyor. Temiz bir ortam yok”.

V26 “Kızım yoldan çıkmasın diye göndermiyorum.”

V40 “Kız kardeşlerimin okula gitmesine karşı değilim ama gel gör ki günümüzdeki insanlar gerçekten çok bozulmuş.”

Araştırmada elde edilen bulgulara göre örfi ve dini nedenlerle kız çocuklarını ortaöğretim okuluna göndermeyen velilerin görüşleri aşağıda verilmiştir.

V8 “Bizde kızları okutmak ayıptır”.

V24 “ Köyde liseye giden kız yoktu. Tek olduğu için göndermedim”.

V31 “Lise köye uzaktı. Kızlar okula gitmese de olurdu. Onun yerine hocaya götsin istedim”.

V38 “ Birincisi örf ve adetlerimize uygun değildir. İkincisi bizim bulunduğumuz yörede geçersizdir. Bir kız 17-18 yaşını doldurduğunda evinde oturması lazımdır, çeyizini düzmesi lazım bir. Kız-erkek beraber okudukları için bizim dinimize uygun değil”.

V42 “Kız kardeşlerim kültür baskısından dolayı okula gitmedi. Kızın okulda olması ayıp sayılıyor.”

3. Ekonomik Nedenler: Tablo 3 incelendiğinde, kız çocuklarının ortaöğretime devam etmemesindeki ekonomik nedenlerin, maddi durumun düşük olması, mevsimlik işçi olarak çalıştırılması ve üniversite mezunlarının işsiz kalması olarak üç alt temaya ayrıldığı görülmektedir. Kız çocuklarının ortaöğretime gönderilmemesinde, velilerden 12’si maddi durumun düşük olmasını, 4’ü kız çocuklarının mevsimlik işçi olarak çalıştırılmasını ve 1’i de üniversite mezunlarının işsiz kalmasının etkili olduğunu belirtmişlerdir.

Maddi durumun düşük olması nedeniyle kızlarını ortaöğretime göndermeyen bazı velilerin görüşleri aşağıda verilmiştir.

V1 “Parasızlıktan, evde çalışacak kimse olmamasından, maddi durumumuzun kötü olmasından gönderemedik.”

V26 “Fakirlikten, elde yok avuçta yok.”

V46 “ İmkânlar yok, maddi durumumuz zayıf bundan göndermiyoruz.”

Kız çocuklarını mevsimlik işçi olarak çalıştırmaları nedeniyle ortaöğretime göndermeyen bazı velilerin görüşleri aşağıda verilmiştir.

V20 “Mevsimlik işçi olarak çalışıyoruz. Okul zamanı burada olmuyoruz. Maddi durumumuzdan dolayı gönderemedik.”

V35 “Bizim fakirliğimiz yüzünden, maddi durumumuz düşük, onun için biz gönderemiyorduk. Diyelim bir ay burada kalyorduk buradan göç ediyorduk. 100, 200, 300 km başka yere gidiyorduk, Türkiye'nin içinde diyelim.

- 4. Bireysel Nedenler:** Tablo 3 incelendiğinde, kız çocuklarının ortaöğretime gönderilmemesine ilişkin birey kaynaklı nedenler;, akademik başarının düşük olması ve öğrencinin isteksizliği olmasıdır. Dört (4) veli kızlarının okula olan isteksizliğini ve beş (5) veli de kızlarının ilköğretimdeki akademik başarılarının düşük olmasını gerekçe göstererek zorunlu eğitim sonrası ortaöğretime göndermediği belirtmişlerdir.

Kız çocuklarının okula olan isteksizliği nedeniyle ortaöğretime göndermediğini belirten bazı velilerin görüşleri aşağıda verilmiştir.

V12 “Öylesine gitmedi”.

V21 “Kendi istemediği için göndermedim”.

V31 “Kendi istemedi”.

Kız çocuklarının ilköğretimdeki akademik başarısı düşük olduğu için ortaöğretime göndermeyen bazı velilerin görüşleri aşağıda verilmiştir.

V10 “8 yılda okulu bitirdi doğru dürüst okuma bilmediği için okula devam etmedi”.

V14 “Dersleri kötüydü”.

Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmada kız çocuklarının ortaöğretime neden gönderilmedikleri belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışmada velilerden elde edile bulgulara göre ilk olarak kız çocuklarını ortaöğretime göndermeyen ailelerde bu duruma kimin karar verdiği belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma bulgularına göre; kız çocuklarının ortaöğretime gönderilmemesine büyük oranda ailelerin karar verdiği belirlenmiştir. Aile büyüklerinin çoğunluğu bu kararı verirken çocuklarının fikirlerine başvurmamıştır. Araştırma sonucu, kız çocuklarının ortaöğretime gönderilmemesi kararını vermede babanın etkili olduğu, babanın karar verdiği ailelerin büyük bir kısmının köyde yaşadığı, bu ailelerde aylık kişi başı gelirin çoğunlukla 100 TL' den az, kardeş sayısının 7' den fazla ve karar veren babaların büyük bir kısmının ilkokul mezunu ya da hiç okula gitmediği ortaya çıkmıştır. Bu durum Türk aile yapısındaki ataerkil sistemin hala devam ettiğinin göstergesidir. Ataerkil sistem erkekler tarafından kurulmuştur; çoğunluğu erkek olmakla birlikte her iki cinsiyetin de yer alabileceği bir alandır. Fakat kuralları erkekler belirler. Kadınlar bu sistem içerisinde yer alabilmek için ataerkilliğin belirlediği kuralları benimsemek ve bunlar doğrultusunda davranmak zorundadır (Demren, 2001).

İkinci olarak araştırma da kız çocuklarının ortaöğretime neden gönderilmedikleri belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışma bulgularına göre, ortaöğretim kurumlarının uzak olmasını ve her gün gidip gelme imkânlarının olmamasını velilerin kız çocukla-

rını ortaöğretime göndermeme nedeni olarak belirttikleri görülmüştür. Bu velilerin büyük bir çoğunluğunun köylerde ve mezralarda yaşadıkları ve yaşadıkları yerde ortaöğretim kurumunun olmadığı belirlenmiştir. Her gün okula gidişlerde sıkıntı yaşayacakları ve bu yolun güvenli olmayabileceği inancı kız çocuklarını okula göndermelerinde etkili olabilir.

Veliler, yaşadıkları çevrede ortaöğretim kurumu olduğu takdirde kız çocuklarını okula gönderebileceklerini de belirtmişlerdir. Bu bulgulara paralel olarak, Gündüz (2005), Selçuk ve Terzioğlu (2007) çalışmalarında, kız çocuklarının okula gönderilmemesinde ailenin yaşadığı yerde bir ortaöğretim kurumunun olmamasının etkili olduğunu ortaya koymuşlardır. Yine araştırma sonucuna paralel olarak Tunç (2009) da yaptığı çalışmada, Güneydoğu ve Doğu Anadolu Bölgelerinde okulun uzak olmasına bağlı olarak taşınmalı ve yatılı eğitim uygulamalarındaki aksaklıkların kız çocuklarının okullaşmasındaki engellerden biri olduğunu ileri sürmüştür. Ayrıca, UNICEF (2004) yayımladığı raporda, okulların genellikle yerleşim yerlerinden uzak olmasının ve birçok ailenin özellikle kız çocuklarının bu kadar yol gitmesini istememelerinin kız çocuklarının okullaşmasının önündeki engellerden birkaçı olduğunu belirtmektedir.

Kız çocuklarının ortaöğretime gönderilmemesinde, karma eğitim uygulamasının da etkili olduğu da veli görüşleriyle ortaya çıkmıştır. Türk Milli Eğitimi Temel Kanununun 15. maddesinde “Okullarda kız ve erkek karma eğitim yapılması esastır” maddesi yer almasına rağmen, veliler ortaöğretim çağında erkek ve kız çocuklarının aynı okulda eğitim görmelerinin yanlış olduğu görüşündedirler. Bu çağ çocuklarının ergenlik dönemine girdiklerini ve kız erkek arasında duygusal ilişkilerin oluşabileceği ihtimalinden, kızların ortaöğretime gönderilmeği çalışmanın bir başka bulgusudur. Böyle bir durumda ortaya çıkabilecek kız erkek arasındaki duygusal ilişkinin yaşanılan çevrede duyulması kız çocukları için daha kötü sonuçlar doğurabilir. Bu bulguya paralel olarak, Tunç (2009) yapmış olduğu çalışmasında, kız ve erkek öğrencilerin bir arada eğitim görmesinin toplumun değer yargılarıyla çeliştiği sonucunu bulmuştur.

Kız çocuklarının ortaöğretime gönderilmemesindeki diğer bir neden de; ortaöğretim okullarındaki kılık kıyafet uygulaması olarak belirlenmiştir. Ortaöğretimde uygulanan kılık kıyafet yönetmeliğinin kız çocuklarına uygun olmadığı ve bu durumun toplum tarafından olumsuz karşılandığı düşüncesi kızların ortaöğretime gönderilmemesinde etkilidir. Yine okullardaki kılık kıyafet uygulaması sonucunda çocuklarının dini inançları gereği başörtüsü takamamaları da kız çocuklarının ortaöğretime gönderilmeme nedeni olarak gösterilebilir.

Kız çocuklarının ortaöğretime gönderilmemesinde barınma probleminin de etkili olduğu söylenebilir. Yaşanılan çevrede bir ortaöğretim okulunun olmaması, kızlarını okutmak isteyen ailelerin barınma problemiyle karşı karşıya kalmalarına sebep olmaktadır. Kızlarını, kendilerinden ayrı bir yerde okutmak istememelerinin nedeni, çocuklarının cinsel bir saldırıya veya şiddete maruz kalma ihtimalini düşünmeleri olabilir. Yine medyada yer alan yatılı okullarla ilgili olumsuz haberler kız çocuklarının barınma probleminden dolayı okullaşmalarının önündeki engel olabilir. Bu sonuca paralel olarak, Gönenç, Ayhan ve Bakır (2002) çalışmalarında, kırsal kesimdeki kız öğrencilerin okula devam etmemesinde ulaşım ve barınma problemini göstermiştir.

Akbaş (2006) Ankara’da yaptığı çalışmada, kalacak yer sorununu kız çocuklarının ortaöğretime devam etmemesindeki en önemli neden olarak ortaya koymuştur. Selçuk ve Terzioğlu (2007) raporunda kırsal alanda yaşayan çocukların kaliteli eğitime erişim konusunda yaşadıkları sorunlar arasında, çocukların öğrenme ortamlarıyla yaşam yeri arasındaki mesafeyi göstermiştir. Araştırma bulguları literatür ile uyum göstermektedir.

Araştırma bulgularından, kız çocuklarının okula gönderilmemesinde kızların annelerine ev işlerinde yardım etmesi, küçük kardeşlerine bakması ve hayvan bakımında ailelerine yardımcı olmasının beklendiği anlaşılmaktadır. Bölgede yaşayan annelerin çocuğa bakma, ev işlerini yapma, tarlada çalışma ve evde bulunan hayvanlara bakma gibi günlük iş yükleri oldukça fazladır. Bu bağlamda, kız çocuklarının ev işlerinde annelerine yardım etmelerinin gerekliliği ortaya çıkmıştır. Annenin üzerindeki iş yükünün azaltılması, kız çocuklarının ikinci annelik rolünü üstlenmesiyle hafifletilmektedir. Bu bakımdan kız çocuklarının okula devam etmesi yerine, evde ev işlerine yardımcı olması gerektiği düşüncesi, eğitimin toplum tarafından gereksiz görülmesine neden olmuş olabilir. MEB (1992) tarafından yapılan çalışmada, kız çocuklarının ev işlerinde ve küçük kardeşlerine bakmakla görevli olmalarının, eğitim ve öğretime devam edememelerinde etkili olduğu belirtilmiştir. Yücel ve Demiral (1994) çalışmalarında, kızların ev ekonomisi çerçevesinde aile işletmesine katıldıklarını ve bu yüzden okullaşamadıklarını ortaya koymuşlardır. Aynı çalışmada, erkek çocukların da kırsal kesimde oldukça küçük yaşta çiftçilik ve hayvancılık işlerinde yardımcı olarak kullanılmaya başlandığı ileri sürülmüştür. Yine UNICEF (2003) araştırmasında, aile ve toplum tarafından kız çocuklarına biçilmiş rollerin okullaşmanın önündeki engellerden biri olduğu sonucuna varmıştır. Aynı şekilde, Dilli (2006) çalışmasında, kız çocuklarına toplum tarafından biçilmiş rollerin ve kız çocuklarının evde veya tarlada çalıştırılmasının, onların okullaşmaları önündeki en büyük engellerden olduğunu ortaya koymuştur.

Medyada yer alan olumsuz haberler ve çevreye olan güvensizlik kızların okula gönderilmemesinin nedenlerinden biridir. Veliler, bu olumsuz haberlerden etkilenmekte ve kendi kızlarının başına da kötü bir olay gelebileceği endişesi yaşamakta dolayısıyla kızlarını okula göndermemektedirler. Kız çocuklarıyla ilgili olumsuz haberlerden etkilenen ve kızlarının başına kötü bir olay gelir düşüncesiyle okula göndermeyen ailelerin büyük kısmının il ve ilçelerde yaşadıkları araştırma sonucu ortaya çıkmıştır.

Araştırmanın yapıldığı İl’in sosyo-kültürel durumu nedeniyle çoğu veli, ortaöğretim yaşına gelmiş kız çocuklarının zamanlarının büyük bir kısmını evlerinde geçirmeleri gerektiğini, ancak bu şekilde kızlarını kötü durumlardan koruyabileceğini ifade etmişlerdir. Öte yandan yaşanan bölgede dini ve örfi kuralların toplum tarafından önemle korunmaya çalışılması da kızların ortaöğretime devam etmemesindeki diğer bir nedendir. Bu çağ kız çocuklarının okula gitmelerinin çevrede ayıp karşılandığı ve aileler üzerinde baskı oluşturduğu belirlenmiştir. Yaşanılan bölgede toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin inançların, kültürel değer ve tutumların kız çocuklarını okuldan mahrum bıraktığı söylenebilir. Kültürel direnç yönünden bakıldığında, yaşanan çevrede kadınların tek başlarına dışarıya çıkmaları toplumca hoş

karşılammamakta ve böyle bir ortamda kızların okula devam etmeleri zorlaşmaktadır. Ortaöğretim çağındaki kız çocuklarının evliliğe uygun yaşta olduğu ve yaşanan çevrede kızların erken yaşta evlendirilmesi gerekliliği, toplumca normal kabul edilen bir durumdur. Araştırmada elde edilen bu kültür ve çevre kaynaklı nedenler, kızların ortaöğretime devam edememelerinde önemli etkenlerdendir. Literatürde yapılan araştırmalarda benzer bulgulara rastlanmıştır. DİE (1997) tarafından yapılan bir çalışmada, ailenin kız çocuğunun okullaşmasına geleneksel nedenlerden dolayı karşı çıktığı belirtilmiştir. Buna benzer olarak UNICEF (2003) raporunda, kız çocuklarının okula gönderilmemesinde, yaşanan toplumdaki gelenekler ve dini inançların, kız çocuklarının erken evlendirilmesinin, kız çocuklarına toplum tarafından biçilmiş rol ve görevlerin etkili olduğu ifade edilmiştir. Yine Dilli (2006) çalışmasında, çevrenin kız çocuklarının okuması gerektiği düşüncesine olan olumsuz tutumu, kızların evde anneye yardım etme ve tarlada çalışmalarının gerektiği düşüncesinin etkili olduğu sonucuna varmıştır. Ayrıca, kız çocuklarının erken yaşlarda evlendirilmesi de ortaya çıkan diğer bir bulgudur. Yaşa (2009) çalışmasında, ailelerin kız çocuklarına yönelik her türlü olumsuz haberi genelleme yaparak kendi çocuklarının başına da gelebileceği endişesini taşıdığı sonucunun okullaşmanın önündeki en önemli etken olduğunu savunmuştur. Tunç (2009), Van ilinde yapmış olduğu çalışmasında, okullarda uygulanan eğitimin ailelerin kendi inanç ve değerlerine uygun olmadığını ve bu yüzden geleneksel aile ve toplumsal yapının kızların okumasına müsaade etmediğini belirtmiştir. Ayrıca Bakış, Levent, İnsel ve Polat'ın (2009) araştırmasında da, bölgelerin eğitimde cinsiyet ayrımcılığı bakımından kabaca batı doğu ekseninde ikiye bölünmüş olduğu, bunun en önemli sebebinin ise kuşkusuz sosyoekonomik yapının batıdan doğuya doğru farklılaşması olduğunu belirtmiştir. Doğuya doğru gidildikçe geleneksel davranış kalıplarının egemenliğinin arttığını ve cinsiyet temelindeki ayrımcılığın yükseldiğini buna bağlı olarak da kız çocuklarının okullaşma oranının düştüğünü, kültürel yapının da okullaşma oranı üzerinde özellikle kızların okula devamı üzerinde olumsuz etkisi olduğunu ortaya koymuşlardır. Çalışmada, ayrıca, tarımsal yapının ağırlığını koruduğu bölgelerde aile içinde cinsiyetçi geleneksel işbölümünün devam ettiğini ve bunun sonucunda da kızların okullaşma oranının düştüğünü belirtmişlerdir. Araştırmanın bulguları literatür ile uyum göstermektedir.

Veliler kız çocuklarını okula göndermemeleri için bir diğer neden olarak ekonomik durumlarını öne sürmüşlerdir. TÜİK (2011) verilerine göre Türkiye de kişi başı aylık gelir 1261 dolardır. Bu rakam Şanlıurfa ili için 615 dolardır. Çalışmaya katılan ailelerin çoğunluğunda ise kişi başı aylık gelir 100 TL'nin altındadır. Bunun sonucu olarak kız çocukları aileleri tarafından ortaöğretime gönderilmek yerine mevsimlik işçi olarak çalıştırılmaktadır. Bu durumun okullaşmanın önünde büyük bir engel olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca paralel olarak, DİE (1997) çalışmasında, kız çocuklarının aile ekonomisine katkıda bulunması gerekliliği okullaşmanın önündeki engel olarak belirtilmiştir. Tansel'de (2002) çalışmasında, ilköğretim, ortaöğretim ve yüksek öğretimde okullaşmada ailenin ekonomik durumunun etkisinin önemli olduğu sonucuna ulaşmıştır. UNICEF (2003), Dilli (2006), Yaşa (2009) çalışmalarında, ailelerin maddi durumlarının düşük olmasını kız çocuklarının okula gönderilmeme nedeni olarak ortaya koymuşlardır. UNICEF (2004) raporunda, anne babalar, kız ço-

cuğun evdeki ya da tarladaki işlerini bırakıp okula gitmesinin aile gelirini ve geçimini olumsuz biçimde etkileyeceğini ve yoksul aileler için, kız çocuğunu okula göndermekle ortaya çıkan fırsat maliyetinin, kısa dönemde ekonomik açıdan katlanılması gereken bir maliyet olarak görülmemesi kız çocuklarının okula gönderilmeme nedeni olarak ortaya konulmuştur. Akbaş (2006) çalışmasında, ekonomik sorunların ortaöğretime devam etmemede kız ve erkekler için aynı oranda etkili olduğu sonucuna ulaşırken, aksine Tunç (2009), ailelerin çocuklarını okutmak konusunda tercih yaptığı ve bu tercihi erkek çocuklarından yana kullandıklarını bulmuştur. Bu sonuçlara paralel olarak Noureen (2011) Pakistan’da yapmış olduğu çalışmada kadının toplumdaki rolünün onların eğitimini etkilediğini tespit etmiştir. Çalışmada “fakirlik, sosyal normlar, erken evlilikler, çeyiz hazırlıkları” kızların eğitimi önündeki engeller olarak belirlenmiştir. Araştırma sonuçları ile literatür birbirini desteklemektedir.

Kız çocuklarının okullaşmasının önündeki bir diğer engel, kız çocuklarının okula olan isteksizliği ve ilköğretimdeki düşük başarıları olarak ortaya çıkmıştır. Bu isteksizliğe velilerin okula karşı olan isteksizliği, taşınmalı eğitim uygulaması veya Yatılı Bölge Okullarında yaşamış olduğu herhangi bir sıkıntı, çocukta var olan öğrenme kusuru, öğretmenlerin onlara karşı sergilemiş oldukları yanlış bir davranış ve arkadaşlarıyla iyi ilişkiler kuramama gibi nedenler sebep olmuş olabilir. Özbaş (2012), yapmış olduğu araştırmada kız çocuklarının ortaöğretimde okullaşma oranlarını olumsuz yönde etkileyen en önemli nedenlerin ilköğretim sürecine ilişkin olduğu sonucuna varmıştır. Kız çocuklarının istenilen ortaöğretim okulunu kazanamamış olmaları, onların ilköğretim sonrası öğrenimlerine devamını engelleyen bir değişken olarak ortaya çıkmıştır. Demir ve Çobanoğlu’nun (2012) hazırlamış olduğu raporda bazı durumlarda çocukların kişisel nedenlerden dolayı okula gitmedikleri, devamsızlık yaptıkları veya okulu bıraktıkları belirtilmiştir. Bunlardan en önemlisi öğrencinin başarısız olması ve eğer eğitimini sürdürürse başarısız olmaktan korkması olarak ortaya çıkmıştır. Okul ve ortamı ile yakından ilgili olan başarısızlık çocukların özellikle de kızların okulu bırakmasında en önemli nedenlerden biri olarak ortaya çıkmış ve bunun sonucunda da aileler, başarısız olan kız çocuklarını hemen okuldan almakta, buna karşılık başarısız olsa da erkek çocuklarını okutmayı sürdürmektedir.

Türkiye’de eğitimde cinsiyet eşitliğini ortadan kaldırmak için uluslararası kuruluşlar, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları işbirliği ile “Haydi Kızlar Okula, Baba Beni Okula Gönder, Kardelenler-Çağdaş Türkiye’nin Çağdaş Kızları, Anne-Kız Okuldayız, Kız Çocuklarının Okullaşmasına Destek Kampanyası gibi kampanyalar ve Eğitime %100 Destek, Temel Eğitime Destek Projesi gibi projeler hayata geçirilmiş fakat okullaşmada cinsiyet eşitsizliği ortadan kaldırılamamıştır. Kız çocukları ortaöğretime katılma konusunda fırsat ve imkan eşitsizliği yaşamaya devam etmektedirler. Bu bağlamda, Milli Eğitim Bakanlığı’nın öğrencilerin güvenli bir şekilde okullara ulaşmalarını sağlaması ve ailelerin bu konudaki endişelerini gidermesi, evlerinden uzakta eğitimine devam edecek öğrencilerin barınma problemlerini ortadan kaldırması eşitsizliğin giderilmesinde etkili olabilir. Kız ve erkek okulları açılarak ailelerin istedikleri okullara çocuklarını göndermelerine fırsat verilebilir. İmkân eşitliğini sağlayabilmek için okula gidemeyen öğrenciler için devletin maddi desteği daha etkili kullanılabilir.

Kaynakça

- Akbaş, Ö.A. (2006). Köy çocuklarının ortaöğretime geçiş sürecinde yaşadıkları sorunları toplumsal cinsiyet açısından karşılaştırılması. Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Akyüz, E. (2000), Çocuk Hakları Sözleşmesinin Temel ilkeleri Işığında Çocuğun Eğitim Hakkı, Web: <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/151/akyuz.htm>. adresinden 10 Mayıs 2010 tarihinde alınmıştır.
- Bakış, O., Levent, H., İnsel, A. Ve Polat, S. (2009). *Türkiye’de Eğitime Erişimin Engelleycileri*. Sabancı Üniversitesi, İstanbul: ERG Yayınları.
- Bisika, T, Ntata, P.,& Konyani, S. (2009). Gender-Violence and Education in Malawi: a Study of Violence Against Girls as an Obstruction to Universal Primary School Education. Web:<http://web.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=77056f80-bd44-4abb-b190-52a833849130%40sessionmgr14&vid=1&hid=11> adresinden 24 Mart 2012 tarihinde alınmıştır.
- Çelebi, N. (1993). Bağımsız işyeri Sahibi Kadınların Aile ve İş İlişkileri. Ankara: TC Başbakanlık Kadın ve Sosyal Hizmetler Müsteşarlığı Yayınları.
- Demir ,E., C. ve Çobanoğlu, R. (2012). Kızların Okullaşmasının Önündeki Engeller ve Çözüm Önerileri ,Alan Araştırması Raporu, Ankara.
- DİE. (1997). *Türkiye İstatistik Yıllığı*. Ankara: DİE Matbaası.
- Dilli, C. (2006). *Zorunlu eğitim çağında bulunan kız çocuklarının okula gitmeme nedenleri*, Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gönelç, M., AYHAN, N. ve Bakır, A. (2002). Kız Çocuklarının Eğitiminin Engellenmesi ve Ev İşlerinde Çalıştırılması. Türkiye’de Çalışan Kadınlar Semineri, DİE Yayın No. 2534. Ankara: DİE Matbaası.
- Hoşgörür, V. ve Gezgin, G. (2005). Ekonomik Ve Sosyal Kalkınmada Eğitim, Yüzüncüyl Üniversitesi Elektronik Eğitim Fakültesi Dergisi, II(II). http://efdergi.yyu.edu.tr/makaleler/cilt_II/vural_hosgor.doc, İnternette 30 Mart 2012 tarihinde alınmıştır.
- İlhan Tunç, A. (2009). Kız Çocuklarının Okula Gitmeme Nedenleri Van İl Örneği. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. Web:<http://efdergi.yyu.edu.tr> adresinden 15 Mayıs 2010 tarihinde alınmıştır.
- Kaya, Y. K. (1993). *İnsan Yetiştirme Düzenimiz*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Karaman, Y.(1994). Planlı Dönemde Kadın Eğitimi Politikamız, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 27(1). <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/40/495/5861>, internet adresinden 30 Mart 2012 tarihinde alınmıştır.
- Krueger, A.B. ve Lindahl, M. (2000). “Education for Growth: Why and For Whom?,” <http://harris.princeton.edu/pubs/pdfs/429revised.pdf>, adresinden 20 Mart 2010 tarihinde alınmıştır.
- MEB. (1992). Herkes İçin Okuma-Yazma Kitabı, Ankara: MEB.Çıkraklık Müdürlüğü Yayınları, YEE Matbasası.
- MEB. (2011). *Milli Eğitim İstatistikleri 2010-2011*. Ankara: MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı.
- MEB. Yıllık Zorunlu Eğitime Yönelik Uygulamalar, 09/05/2012, **GENELGE**.

- MEB. (2013). *Milli Eğitim İstatistikleri 2012-2013*. Ankara: MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı.
- MEB. (2016). *Milli Eğitim İstatistikleri 2014-2015*. Ankara: MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı.
- Noureen, G. (2011). Women's Education in Pakistan: Hidden Fences on Open Frontiers. Web: <http://www.ccsenet.org/journal/index.php/ass/article/view/7364> adresinden 1 Nisan 2012 tarihinde alınmıştır.
- OECD (2006). Education At a Glance: OECD Indicators. Web: www.oecd.org adresinden 17 Mayıs 2010 tarihinde alınmıştır.
- Oturan, N. (2003). *Kız Çocuklarının Okullaşması İçin Yapabileceklerimiz Var*. Ankara: UNICEF.
- Oreopoulos, P. (2003). "Do Dropouts Drop Out Too Soon? International Evidence From Changes in School-Leaving Laws," NBER Working Papers
- Özbaş, M.(2012). Kız Çocuklarının Ortaöğretimde Okullaşma Oranlarına Etki Eden Nedenlere İlişkin Algıları. *International Journal of New Trends in Arts, Sports & Science Education – 2012*.
- Özmen, F. (2004). *Eğitimde Okul ve Sınıf; Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Edit: Mehmet Taşpınar. Elazığ: Elazığ Üniversitesi Yayınları.
- Resmî Gazete; İlköğretim Ve Eğitim Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun; 30/3/2012, Kanun No: 6287.
- Selçuk, Z. ve Terzioğlu, T. (2007). Eğitim İzleme Raporu, İstanbul: Sabancı Üniversitesi, ERG Yayınları.
- Tomul, E. (2007). "Türkiye'de Eğitime Katılım Üzerinde Gelirin Etkisi". *Pamukkale Eğitim Fakültesi Dergisi*
- TÜİK. (2011). İzleme Raporu. Web: www.tuik.gov.tr. adresinden 11.12.2011 tarihinde indirilmiştir.
- Türkmen, Fatih (2002) Eğitimin Ekonomik ve Sosyal Faydaları ve Türkiye'de Eğitim Ekonomik Büyüme İlişkisinin Araştırılması, DPT Uzmanlık Tezi, Yayın No. 2655
- UNICEF, (2003). *The State Of The World's Children*, New York. Web
- UNICEF,(2004). *Dünya Çocuklarının Durumu*. UNİCEF Türkiye Temsilciliği. Ankara.
- UNICEF, (2011). *Çocuklar İçin Birleşelim*. Web: www.unicef.org.tr/tr/content adresinden 12 Aralık 2011 tarihinde alınmıştır.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara. Seçkin Yayıncılık
- Yumuşak, İ. G. (2003). Kadın Eğitiminin Ekonomik Boyutu, II. Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi, Derbent.